RADA POWIATU
Radomszczańskiego

WPŁYNĘŁO
PCPR w Radomsku
2017 -06- 29
L. dz. 6040
podpis

UCHWAŁA NR XXXIII/232/2017
RADY POWIATU RADOMSZCZAŃSKIEGO

z dnia 26 czerwca 2017r.

w sprawie przyjęcia do realizacji „Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Radomszczańskim na lata 2017-2021"

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 3 i 3a, art. 12 pkt 11, ustawy z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym (t .j. Dz. U. z 2016r., poz. 814, poz. 1579, poz. 1948; Dz. U. z 2017r. poz. 730, poz. 935), oraz art. 6 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t. j. Dz. U. z 2015r., poz.1390) **Rada Powiatu Radomszczańskiego uchwala co następuje:**

§ 1. Przyjmuje do realizacji „Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Radomszczańskim na lata 2017-2021" w brzemieniu określonym w złączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Radomszczańskiego i Dyrektorowi Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Radomsku.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
Rady Powiatu
Radomszczańskiego
mgr Jacek Cieciora

WPŁYNĘŁO
PCPR w Radomsz...
2017 -06- 29
L. dz. 6040
podpis

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Radomszczańskim na lata 2017 – 2021

Spis treści:

W s t ę p	
I. Podstawa prawna.	3
II. Charakterystyka zjawiska przemocy w Rodzinie.	5
1. Zagadnienia wstępne – definicja przemocy.	5
2. Rodzaje, formy i skutki przemocy.	6
3. Sytuacja psychologiczna osoby doświadczającej przemocy w Rodzinie.	7
III. Przemoc w rodzinie na terenie powiatu radomszczańskiego, a działania instytucji.	9
1. Komenda Powiatowa Policji, Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy.	9
2. Ośrodki Pomocy Społecznej.	12
3. Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	13
4. Poradnia Psychologiczno-Pedagogicznej i szkoły prowadzone przez samorząd powiatowy.	14
5. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.	15
6. Szpital Powiatowy w Radomsku	17
17. Analiza mocnych i słabych stron mających wpływ na realizację Programu na podstawie analizy SWOT.	17
IV. Założenia systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	19
1. Zadania powiatu w zakresie przeciwdziałania przemocy w Rodzinie.	19
2. Cele, działania oraz zakładane rezultaty programu.	20
3. Działania uprzedzające.	22
4. Działania interwencyjne.	23
5. Działania wspierające.	25
6. Działania korekcyjno-edukacyjne skierowane do sprawców przemocy domowej	25
V. Harmonogram działań realizowanych w ramach Programu i wskaźniki ich osiągnięcia	26
VI. Źródła finansowania Programu	31
VII. Monitoring i ewaluacja.	31

Wstęp

Przemoc we współczesnym świecie stała się zjawiskiem widocznym i niepokojącym. Rozmiary występowania i szkodliwość zjawiska przemocy wskazują, że jest to szczególny problem społeczny. Przemoc współwystępuje najczęściej z problemem alkoholowym i jest trudna do zdiagnozowania. Czynnikiem, który w szczególny sposób wyróżnia to zjawisko jest jego umiejscowienie – do aktów przemocy dochodzi w kręgu osób najbliższych, w środowisku domowym.

Zjawisko przemocy powoduje niejednokrotnie nieodwracalne skutki, które prowadzą do dysfunkcji całej rodziny, która stanowi podstawową komórkę społeczną. Człowiek przeżywa w niej najważniejszy okres, kształtujący jego osobowość, wartości, pogląd na świat, styl życia. Zatem rodzina powinna stanowić dla jej członków emocjonalne oparcie, być gwarantem bezpieczeństwa, opieki, źródłem miłości, siły i pozytywnych wzorców. Jednak, gdy w rodzinie dochodzi do występowania zjawiska przemocy – dla wielu ludzi dom rodzinny staje się miejscem cierpienia, w którym doświadczają oni upokorzenia, lęku, bezsilności i rozpaczy. Ich ciało i psychika narażona jest na doznawanie wielokrotnych urazów. Przemoc godzi w wartości niezbywalne dla każdego człowieka, takie jak godność, poczucie własnej wartości, pragnienie budowania dojrzałych więzi, zaspokajanie elementarnych potrzeb duchowych i materialnych. Dotyka, zatem obszarów wyjątkowo delikatnych i intymnych, znajdujących się w sferze podstawowych dóbr każdego człowieka. W konsekwencji doświadczanie przemocy domowej może prowadzić do utraty zdolności radzenia sobie w codziennym życiu. Wiele osób latami pozostaje w krzywdzącym związku, ponieważ trudno im się pogodzić z tym, że osoby obdarzone przez nich zaufaniem i miłością mogą być tak okrutne oraz trudno im odnaleźć w sobie siłę do działania dążącego do zmiany ich położenia.

Skutki doświadczania przemocy mają charakter długotrwały, a ich łagodzenie jest procesem złożonym, wymagającym wiedzy, odpowiedzialności oraz zachowania szczególnej wrażliwości ze strony osób niosących pomoc dla ofiar przemocy. Konieczne wydaje się wyprowadzenie osób krzywdzonych z sytuacji osamotnienia poprzez wskazanie środowisk i instytucji, które mogą udzielić specjalistycznej pomocy oraz otoczenie ich wsparciem szczególnie w sytuacji próby zmiany swojej sytuacji.

Ograniczenie rozmiarów zjawiska przemocy domowej wymaga zaangażowania i zintegrowania działań wielu instytucji, organizacji pozarządowych i innych podmiotów, niosących pomoc ofiarom i rodzinie na terenie powiatu radomszczańskiego. Z uwagi na szkody, jakie niesie zjawisko przemocy domowej działania te powinny zmierzać w kierunku edukacji społecznej, dostarczającej wiedzy i umiejętności radzenia sobie z problemem. Skuteczne przeciwdziałanie przemocy powinno także obejmować zapewnienie profesjonalnej pomocy interwencyjnej i terapeutycznej zarówno ofiarom, ze szczególnym uwzględnieniem krzywdzonych dzieci, jak i sprawcom.

Ważnym elementem w procesie przeciwdziałania przemocy w rodzinie będą regularne dyżury specjalistów (prawnik, psycholog), z których pomocy będą mogli korzystać mieszkańcy powiatu dotknięci problemem przemocy w rodzinie oraz oddziaływania korekcyjno – edukacyjne na sprawców przemocy, których celem jest zmiana zachowań sprawcy wobec bliskich i zaprzestanie stosowania przemocy. Istotnym uzupełnieniem

oddziaływań mających na celu przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie będą regularnie podejmowane działania profilaktyczne polegające głównie na prowadzeniu oddziaływań psychoedukacyjnych w zakresie stosowania prawidłowych metod wychowawczych dla opiekunów z rodzin zagrożonych występowaniem zachowań o charakterze przemocowym.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Radomsku, jako jednostka organizacyjna Powiatu Radomszczańskiego, zajmująca się realizacją zadań powiatu w zakresie pomocy społecznej, podjęło działania mające na celu opracowanie i realizację Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Powiecie Radomszczańskim na lata 2017-2021.

I. PODSTAWA PRAWNA

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Radomszczańskim na lata 2017-2021, zwany dalej „Powiatowym Programem", będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:

- ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- ustawa z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym,
- ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej,
- ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawa z dnia 6 kwietnia 1990r. o policji,
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994r. o ochronie zdrowia psychicznego,
- ustawa z dnia 6 czerwca 1997r. kodeks postępowania karnego,
- ustawa z dnia 6 czerwca 1997r. kodeks karny,
- ustawa z dnia 25 lutego 1964r. kodeks rodzinny i opiekuńczy,
- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Powiatowy Program jest zgodny z zapisami Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Radomszczańskiego na lata 2016 -2022.

II. CHARAKTERYSTYKA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE

1. Zagadnienia wstępne – definicja przemocy.

Zgodnie z definicją zawartą w art. 2 pkt 2 w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy (zwanej dalej ustawą) przemoc w rodzinie stanowi jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, naruszające prawa lub dobra osobiste osób określonych w art.1 pkt 2 ustawy tj. członków rodziny, przez których rozumiemy osobę najbliższą (w znaczeniu art. 115 §11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997r. – Kodeks Karny) oraz inną osobę wspólnie zamieszkującą i gospodarującą. Przemoc naraża te osoby w szczególności na utratę: zdrowia, życia, narusza ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powoduje szkody na ich zdrowiu fizycznym i/lub psychicznym, wywołuje cierpienie i krzywdy moralne u osób, których dotyka.

Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia" przemoc definiuje, jako zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie wymierzone przeciwko członkowi rodziny, którego celem jest naruszenie praw i dóbr osobistych, a które powoduje cierpienie i szkody. Opis ten wśród cech przemocy rodzinnej wskazuje na to, że:

- jest intencjonalna (jest zamierzonym działaniem mającym na celu podporządkowanie i kontrolowanie osoby doświadczającej przemocy);
- siły są nierównomierne (sprawca ma przewagę nad osobą krzywdzoną, sprawca jest osobą silniejszą);

- narusza prawa i dobra osobiste (sprawca wykorzystując przewagę, narusza podstawowe prawa osoby krzywdzonej tj. prawo do nietykalności fizycznej, godności itd.);
- powoduje cierpienie i ból zmniejszając zdolność samoobrony osoby krzywdzonej.

2. Rodzaje, formy i skutki przemocy.

Poniższa tabela zawiera zestawienie kluczowych rodzajów przemocy, ich form oraz skutków i znaczenia dla osób ich doświadczających.

Tabela 1. Rodzaje, formy, skutki przemocy i ich znaczenie dla osoby krzywdzonej.

Rodzaje przemocy	Znaczenie rodzaju przemocy	Formy przemocy	Skutki przemocy
Przemoc fizyczna	Naruszenie nietykalności fizycznej. Intencjonalne zachowania powodujące uszkodzenie ciała lub niosące takie ryzyko.	Szarpanie, popychanie, odpychanie, duszenie, przyduszanie, przytrzymywanie, bicie otwartą ręką lub pięścią, bicie różnymi przedmiotami, przypalanie papierosami, topienie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, grożenie bronią/nożem, nie udzielenie niezbędnej pomocy, pozostawienie w niebezpiecznym miejscu.	Bezpośrednie: uszkodzenie ciała – rany, urazy, złamania, stłuczenia, siniaki, poparzenia. Skutki wtórne: choroby w wyniku powikłań i/lub stresu, zespół stresu pourazowego, życie w chronicznym stresie, poczuciu zagrożenia, strachu, bezsenność, zaburzenia psychosomatyczne.
Przemoc psychiczna	Naruszenie godności osobistej, zawiera przymus i groźby, jest najczęstszą formą przemocy, bardzo trudna do udowodnienia.	Wyśmiewanie poglądów, wyznania, pochodzenia, narzucanie swojego zdania, poglądów, stałe ocenianie, ciągła i nieuzasadniona krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolowanie, kontrolowanie, ograniczanie kontaktu ze znajomymi i rodziną, wymuszanie podporządkowania i posłuszeństwa, ograniczanie snu, pożywienia i schronienia, wyzywanie, używanie wulgarnych epitetów, poniżanie, upokarzanie, stosowanie gróźb	Utrata poczucia własnej wartości, godności, mocy sprawczej (potrafię działać) osoby doświadczającej przemocy, osłabienie fizycznych i psychicznych zdolności stawiania oporu oraz wbudowanie przekonania o daremności stosowania oporu, odizolowanie od zewnętrznych źródeł wsparcia, choroby psychosomatyczne, ciągły stres, itp.
Przemoc seksualna	Naruszenie intymności.	Gwałt, wymuszenie pożycia seksualnego, stosowanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, zmuszanie do seksu z osobami trzecimi, sadyzm w pożyciu, wyśmiewanie wyglądu, ciała, krytyka zachowań seksualnych	Obrażenia fizyczne, ból i cierpienie, obniżona samoocena i poczucie własnej wartości, utrata poczucia atrakcyjności i godności, zaburzenia seksualne – oziębłość, obawa w stosunku do przedstawicieli płci sprawcy,

			itp.
Przemoc ekonomiczna	Naruszenie własności.	Okradanie, zabieranie pieniędzy, nie łożenie na utrzymanie, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, nie zaspokajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny, szantażowanie, zaciąganie długów bez wiedzy współmałżonka, zmuszanie do brania pożyczek, uniemożliwianie korzystania z pomieszczeń niezbędnych do zaspokajania podstawowych potrzeb (kuchnia, łazienka), itp.	Całkowita zależność finansowa od partnera, nie zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych, bieda, zniszczenie poczucia własnej wartości i godności, pozostawienie bez środków do życia.

3. Sytuacja psychologiczna osoby doświadczającej przemocy w rodzinie.

Celem zrozumienia sytuacji psychologicznej w jakiej znajduje się osoba doświadczająca przemocy w rodzinie, warto przedstawić mechanizmy, które powodują, że osoby krzywdzone pozostają w destrukcyjnym dla nich związku.

Charakterystycznym elementem przemocy domowej jest występowanie **cyklów przemocy** powtarzających się wielokrotnie w czasie trwania związku. Cykl składa się z następujących po sobie trzech faz:

- fazy narastającego napięcia;
- fazy ostrej przemocy;
- fazy miodowego miesiąca.

Faza narastania napięcia:

Pierwszą fazę cyklu charakteryzuje pojawianie się coraz większej ilości sytuacji konfliktowych. W konsekwencji powoduje to wyczuwalny wzrost napięcia w związku objawiający się zwiększoną drażliwością partnera, który jest bardziej poirytowany, spięty, sprawia wrażenie osoby z trudem panującej nad swoim gniewem. W tej fazie nawet drobny szczegół staje się pretekstem do wszczęcia awantury. Reakcja/zachowanie partnerki w tej fazie polega na podejmowaniu prób opanowania sytuacji za wszelką cenę w taki sposób, aby nie doszło do wybuchu złości, który spowoduje eskalację przemocy. Zaczyna przepraszać partnera pomimo braku ku temu podstaw, uspokaja go czy usprawiedliwia jego zachowanie czynnikami zewnętrznymi.

Faza ostrej przemocy:

W tej fazie napięcie wzrastające w partnerze znajduje upust, poprzez wyładowanie agresji. Zachowania stają się nieprzewidywalne, gwałtowne. Wybuchy gniewu mogą wywoływać drobiazgi typu przestawienie rzeczy, zbyt gorąca lub za słona zupa itp. W/w drobiazg wyzwala reakcję polegającą na eksplozji agresywnych zachowań, które mogą objawiać się biciem, kopaniem, grożeniem nożem.

Osoba krzywdzona ponownie stara się zrobić wszystko, aby uspokoić partnera i ochronić siebie oraz dzieci. Niezależnie od jej wysiłków jego złość i frustracja narasta coraz bardziej. Po zakończeniu wybuchu przemocy osoba krzywdzona często jest w szoku, odczuwa wstyd i przerażenie. Skutki tej przemocy mogą być różne, poprzez obrażenia

fizyczne do strat natury psychicznej, tj. apatia, przygnębienie, brak wiary w siebie, niska samoocena depresja, czy nawet próby samobójcze.

Faza miodowego miesiąca:

W chwili, kiedy sprawca przemocy wyładował już swoje emocje, odzyskał kontrolę nad swoim zachowaniem i wie, że przekroczył granice tego, co dopuszczalne w postępowaniu – staje się inną osobą. Zaczyna przepraszać partnerkę, szczerze żałuje, obiecuje, że to się nie powtórzy, stara się znaleźć zewnętrzne wytłumaczenia swojego zachowania.

W tej fazie przemocy sprawca zaczyna okazywać skruchę i ciepło, przynosi kwiaty, prezenty, zachowuje się tak jakby przemoc nie miała miejsca.

Takie zachowania pozwalają trwać ofierze w krzywdzącym związku, gdyż dają jej nadzieję, że sprawca przemocy zmienił się, a przemoc była jedynie incydentem, który się nie powtórzy. Jeśli wcześniej osoba krzywdzona weszła na drogę prawną, by chronić swoje prawa, w tej fazie może się wycofać z podjętych działań, wierząc, że przemoc już się nie powtórzy. Faza miodowego miesiąca jednak mija i cały cykl przemocy powtarza się. Faza ta ma bardzo silny wpływ na decyzje osoby krzywdzonej, gdyż daje złudną nadzieję na poprawę sytuacji oraz ułatwia zapomnienie o koszmarze pozostałych etapów. Prawdziwym zagrożeniem jest jednak fakt, że przemoc w nowo rozpoczynającym się cyklu zazwyczaj jest jeszcze gwałtowniejsza.

Cykle takie mogą trwać wiele lat skracając fazę „miodowego miesiąca", a wydłużając fazy „narastającego napięcia" i „gwałtownej przemocy". Po upływie pewnego czasu następuje zanik fazy „miodowego miesiąca" pozostawiając dwie przykre i zagrażające dla zdrowia oraz życia fazy.

Istotnym elementem sprzyjającym trwaniu osoby krzywdzonej w destrukcyjnym dla niej związku jest, tzw. **syndrom wyuczonej bezradności**, który nasila się po tym jak podejmowane działania, rozmowy z przyjaciółmi, rodziną nie zmieniają istniejącej sytuacji. Osoba krzywdzona zaczyna wierzyć w przekonanie, że cokolwiek zrobi, to i tak spowoduje zmiany jej aktualnej sytuacji. Jednocześnie pojawia się wdzięczność dla sprawcy przemocy za drobne przywileje, które otrzymuje od niego, tzw. „miodowe miesiące", a nawet „patologiczna wdzięczność" za to, co sprawca przemocy mógł zrobić, a nie zrobił (**syndrom sztokholmski**).

Osoba, która w wyniku doświadczania traumy przemocy, wywołującej objawy PTSD (zespół stresu pourazowego) w postaci: zaburzeń snu, drażliwości, wybuchów gniewu, nadmiernej czujności, natarczywych wspomnień przemocy czy koszmarów sennych, wciąż trwa w związku, w który inwestowała swój czas i energię, aby poprawić jego funkcjonowanie, nie jest w stanie z niego zrezygnować. Takie zachowanie wyjaśnia **mechanizm „psychologicznej pułapki"** – osoba nie odchodzi, pomimo cierpienia, upokorzenia, bo wciąż inwestuje w podtrzymanie relacji. Im więcej się stara, im więcej wkłada energii, tym trudniej jej zrezygnować ze związku.

Sam sprawca przemocy również nie pozostaje bierny w utrzymywaniu zależności u osoby krzywdzonej – stosuje **mechanizm tzw. „prania mózgu"**, który polega na świadomym, systematycznym oddziaływaniu na człowieka w celu wywołania zmiany jego postaw, uczuć, poglądów czy potrzeb. Najczęściej stosuje przy tym następujące metody:

- **izolowanie** – stopniowe pozbawianie osoby doświadczającej przemocy kontaktów z innymi ludźmi, rodziną, przyjaciółmi, w celu odcięcia jej od potencjalnych źródeł

wsparcia. Sprawca wyraźnie okazuje niezadowolenie z wizyt rodziny lub u rodziny, prowokuje kłótnie z członkami rodziny bądź przyjaciółmi i znajomymi, co powoduje, że osoba krzywdzona stopniowo wycofuje się z kontaktów towarzyskich w celu uniknięcia bolesnych dla niej konsekwencji;

- **poniżanie i degradacja** – sprawca staje się podstawowym, niekiedy jedynym źródłem informacji dla osoby krzywdzonej na jej własny temat, co umożliwia mu poniżanie, odzieranie z godności, czy degradacje we wszystkich sferach życia – jako człowieka, kobiety, żony, matki, pracownicy czy partnerki seksualnej;
- **monopolizacja uwagi** – osoba krzywdzona cokolwiek robiąc, myśląc rozważa najpierw czy jest to zgodne z upodobaniami i poglądami sprawcy. Stara się uniknąć uczynienia czegokolwiek, co byłoby sprzeczne z jego oczekiwaniami;
- **doprowadzenie do wyczerpania** – oznacza godzenie w zaspokojenie zarówno potrzeb fizycznych np. odpowiedniej ilości snu, jak i psychicznych;
- **wywoływanie lęku i depresji** – obejmuje grożenie ofierze i jej bliskim, zapewnianie o swoich wpływach, używanie argumentu o potencjalnej chorobie psychicznej osoby krzywdzonej, co zwiększa odczuwany lęk;
- **naprzemienność kary i nagrody** – powoduje, że osoba krzywdzona nie jest w stanie przewidzieć czy zostanie za swoje zachowanie nagrodzona czy ukarana. Sprzyja to opóźnieniu szukania pomocy.

III. PRZEMOC W RODZINIE NA TERENIE POWIATU RADOMSZCZAŃSKIEGO A ZASOBY I DZIAŁANIA INSTYTUCJONALNE.

Opracowanie Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Radomszczańskim na lata 2017-2021, a także zaplanowanie wspólnych działań instytucji, zmierzających do realizacji poszczególnych celów programu, wymaga pozyskania informacji na temat zjawiska przemocy w rodzinie na terenie powiatu radomszczańskiego. Przedstawione poniżej dane zostały opracowane na podstawie informacji uzyskanych z: Komendy Powiatowej Policji w Radomsku, Miejskich i Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej, Miejskich i Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, Wydziału Edukacji Starostwa Powiatowego w Radomsku.

Przemoc jest zjawiskiem trudnym do dokładnego oszacowania. W związku z tym faktem poniższych danych nie należy uważać za materiał pełny i odzwierciedlający stan rzeczywisty, bowiem osoby pokrzywdzone najczęściej ukrywają fakt przemocy przed otoczeniem, rzadko decydują się na specjalistyczną pomoc, między innymi z powodu wstydu, przeświadczenia, że o tym co dzieje się w domu lepiej nie mówić „na zewnątrz" bądź z powodu braku wiedzy, gdzie można uzyskać odpowiednie wsparcie.

1. Komenda Powiatowa Policji, Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy

Istotnym źródłem informacji na temat zjawiska przemocy na terenie powiatu radomszczańskiego są dane przedstawione przez Komendę Powiatową Policji w Radomsku.

Tabela 2. Liczba działań podejmowanych przez funkcjonariuszy policji w związku z procedurą „Niebieska Karta"

Lp.	Wyszczególnienie		Lata			
			2013	2014	2015	2016
1.	Liczba interwencji domowych dot. przemocy domowej „Niebieska Karta"		116	87	182	236
2.	Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie		197	118	207	212
	w tym:	Kobiety	122	87	176	154
		Mężczyźni	27	7	16	35
		Małoletni	48	24	15	23
3.	Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie		116	87	182	238
	w tym:	Kobiety	6	7	5	19
		Mężczyźni	110	79	177	219
		Nieletni	0	1	0	0

Źródło: Dane KPP w Radomsku.

Z przedstawionych informacji wynika, problem przemocy domowej utrzymuje się na terenie powiatu radomszczańskiego na dość wysokim poziomie. Wśród osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte problemem przemocy domowej dominują kobiety i dzieci, natomiast wśród osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc domową, dominują mężczyźni.

Liczba interwencji funkcjonariuszy policji w ramach procedury „Niebieska Karta" maleje w 2014r., ale już zdecydowanie rośnie w kolejnych latach 2015-2016. Może to dowodzić wzrostu świadomości społecznej mieszkańców powiatu radomszczańskiego, gdyż należy pamiętać, iż przedstawiane dane nie mają charakteru kompletnego, z uwagi na fakt, iż zjawisko przemocy domowej ma miejsce często w zaciszu domowym i nie zawsze osoby krzywdzone mają odwagę udać się po pomoc. Motywem do podjęcia działań na rzecz prewencji przemocy w rodzinie są zgłoszenia od osób pokrzywdzonych bądź informacje przekazywane przez osoby postronne.

Na podstawie zestawienia danych przekazanych przez KPP Radomsko oraz statystyk prowadzonych przez Główny Urząd Statystyczny można wyliczyć prawdopodobny odsetek populacji powiatu radomszczańskiego zagrożonej występowaniem przemocy w rodzinie (Tabela 3). Analiza wyników pokazuje, iż w odniesieniu do wszystkich mieszkańców powiatu procent osób zagrożonych występowaniem przemocy w rodzinie jest stosunkowo niski, jednak należy pamiętać, iż wszystkie statystyki prowadzone przez służby pomocowe są

prawdopodobnie niekompletne z uwagi na fakt, iż zjawisko przemocy w rodzinie ma miejsce wśród osób bliskich i często nie jest zgłaszane.

Tabela 3. Zagrożenie występowania przemocy w rodzinie populacji powiatu radomszczańskiego

Lp.	Wyszczególnienie	Lata		
		2013	2014	2015
1.	Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie	197	118	207
2.	Liczba mieszkańców powiatu	116.316	115.832	115.125
3.	Procentowy odsetek ludności powiatu zagrożonej występowaniem przemocy w rodzinie	0,002%	0,001%	0,002%

Źródło: Dane KPP Radomsko oraz dane GUS.

Bardzo duże znaczenie w zakresie przeciwdziałania przemocy mają działania Sądu i Prokuratury oraz Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej.

Tabela 4. przedstawia działania podejmowane przez Wydziały Karne oraz Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Radomsku na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Z danych zawartych w tabeli wynika, że liczba skazań za przemoc w rodzinie (art. 207 kk.) rośnie względem roku 2014, natomiast maleje względem roku 2015, ale nadal utrzymuje się na stosunkowo wysokim poziomie.

Tabela 4. Skazania wg rodzajów przestępstw za czyny kwalifikujące się jako przemoc w rodzinie.

Lp.	Wyszczególnienie	Lata			
		2013	2014	2015	2016
1.	Osoby skazane Ogółem: w tym na karę pozbawienia wolności	 79 77	 103 100	 72 42	 90 27
2.	Osoby skazane na karę pozbawienia wolności w stosunku do których orzeczono: – bezwzględną karę pozbawienia wolności – warunkowo zawieszono karę pozbawienia wolności	 29 48	 43 57	 13 29	 27 41
3.	Orzeczone środki karne, co do skazanych:				

	– zakaz kontaktowania się z osobą pokrzywdzoną	4	2	6	3
	– dozór kuratorski	brak danych	135	46	37
	– nakaz opuszczenia lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym	2	0	2	1
	– internacja sprawcy przemocy od osoby pokrzywdzonej	0	0	0	2

Źródło: Dane Sądu Rejonowego w Radomsku.

2. Ośrodki Pomocy Społecznej.

Problematyką przemocy, która jest niezwykle złożona, oraz udzielaniem pomocy i wsparcia osobom pokrzywdzonym zajmują się Ośrodki Pomocy Społecznej, funkcjonujące na terenie powiatu radomszczańskiego.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej pracownicy ośrodków, w przypadku stwierdzenia przemocy domowej, mają obowiązek uruchomienia procedury „Niebieskiej Karty". Z danych zawartych w Tabeli 5. wynika, że z roku na rok rośnie liczba osób, którym pomocy udzielają pracownicy socjalni poszczególnych ośrodków pomocy społecznej z powodu przemocy domowej. OPS w ramach swoich kompetencji starają się przeciwdziałać zjawisku przemocy domowej. Kadra OPS-ów na co dzień współpracuje z rodzinami dotkniętymi tym problemem oraz ze środowiskami, co do których istnieje duże prawdopodobieństwo wystąpienia tego zjawiska, a są to rodziny z problemami uzależnienia od alkoholu bądź środków psychoaktywnych, z długotrwałym bezrobociem jej członków, rodziny ubogie, itp.

Problemem są liczne przypadki przemocy, które nie zostają ujawnione. Osoby pokrzywdzone często nie decydują się na zgłoszenie problemu, w wyniku, czego nie dochodzi do podjęcia działań wobec sprawców. Pokrzywdzeni nie korzystają z przysługujących im środków zaradczych. Motywacja takich zachowań bywa różna. Niewątpliwie czynnikiem decydującym może być niepewność, co do konsekwencji podjętych działań, strach przed reakcją sprawcy, poczucie wstydu, lęk przed nieodwracalnym rozpadem rodziny. Nie bez znaczenia są uwarunkowania ekonomiczne oraz przekonanie, że ujawnienie przemocy może być nieprzychylnie odebrane przez otoczenie.

Tabela 5. „Niebieska Karta" zakładana przez OPS-y

Lp.	Wyszczególnienie	Lata			
		2013	2014	2015	2016
1.	Sprawcy ogółem	163	192	213	246
	w tym:				
	– mężczyźni	153	176	204	223
	– kobiety	10	16	9	23
2.	Osoby pokrzywdzone ogółem	191	227	274	290

	w tym:				
	- kobiety	139	175	204	225
	- mężczyźni	19	16	17	24
	- małoletni	33	36	53	41

Źródło: Dane Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu powiatu radomszczańskiego.

Ośrodki Pomocy Społecznej poza realizacją procedury „Niebieskiej Karty" udzielają również wsparcia specjalistycznego osobom dotkniętym przemocą. Poniższa tabela przedstawia charakterystykę udzielanych form pomocy.

Tabela Nr 6. Typy działań podjętych przez OPS-y na terenie powiatu w ramach pomocy udzielanej rodziną dotkniętym przemocą domową.

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba udzielonych porad w poszczególnych latach			
		2013	2014	2015	2016
1.	Prowadzenie interwencji kryzysowej	402	81	122	57
2.	Udzielanie wsparcia w postaci poradnictwa psychologicznego	93	300	275	441
3.	Udzielanie wsparcia w postaci poradnictwa prawnego	34	16*	138	312
4.	Udzielanie wsparcia w postaci poradnictwa pedagogicznego	9	45	29	17
5.	Udzielanie wsparcia w postaci pracy socjalnej*	538	725	802	282
6.	Udzielanie wsparcia w postaci aktywizacji zawodowej	46	59	49	45
7.	Propagowanie telefonu interwencyjno - informacyjnego „Niebieska linia"	41	74	79	41
	Razem:	1163	1300	1494	1138

Źródło: Dane OPS-ów z terenu powiatu radomszczańskiego

*bez danych MOPS Radomsko

Z analizy przedstawionych danych wynika, iż liczba udzielanych porad z zakresu wsparcia pozamaterialnego (wsparcie psychologiczne, prawne, pedagogiczne, socjalne, informacyjne) z roku na rok wzrasta. Prawdopodobnie jest to wynikiem wzrostu ogólnej świadomości społecznej dotyczącej oferowanej pomocy, a drugiej strony świadczy o rosnącym zapotrzebowaniu na tego typu działania.

3. Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Analiza złożonej problematyki przemocy domowej pokazuje, że wraz ze zjawiskiem przemocy w rodzinie często współwystępują takie patologie społeczne, jak: alkoholizm,

bezrobocie, ubóstwo, niezaradność życiowa, brak umiejętności opiekuńczo – wychowawczych. Warto podkreślić, że alkohol stanowi czynnik zmniejszający kontrolę nad podejmowanymi działaniami, co wraz z innymi współwystępującymi problemami może znacząco ułatwiać stosowanie aktów przemocy względem domowników. Z tego powodu istotne dla przedstawienia jak najpełniejszego obrazu przemocy na terenie powiatu jest przybliżenie danych Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych z terenu powiatu radomszczańskiego.

Tabela 7. Liczba sprawców przemocy domowej wśród osób nadużywających alkoholu zgłaszanych do Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Lp.	Wyszczególnienie	Lata			
		2013	2014	2015	2016
1.	Liczba zgłoszeń nadużywania alkoholu ogółem: - w tym sprawcy przemocy	280 118	304 167	345 186	338 228
2.	Liczba osób wobec których skierowano wnioski do sądu o zastosowanie obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu	98	78	103	102

Źródło: Dane Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych z terenu powiatu radomszczańskiego.

Zestawienie liczby sprawców działających pod wpływem alkoholu z liczbą zgłoszeń nadużywania alkoholu świadczy o znaczącym współwystępowaniu obu tych problemów. Praktyka i wiedza wskazują jednak, że przemoc występuje zarówno w rodzinach dotkniętych problemem alkoholowym, jak i wolnych od niego.

4.Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna i szkoły prowadzone przez samorząd powiatowy.

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna i szkoły, dla których organem prowadzącym jest Powiat Radomszczański, realizują zadania w zakresie edukacji rodziców, nauczycieli oraz dzieci i młodzieży w zakresie psychologii konfliktów, sposobów radzenia sobie ze stresem, agresją swoją i rówieśników, tj.:

- psychoedukacja rodziców na temat właściwych metod wychowawczych oraz komunikacji z dzieckiem – zajęcia prowadzone są w formie konsultacji indywidualnych i grupowych i dotyczą wprowadzania właściwych metod wychowawczych, omawiania trudności w komunikacji relacji rodzic – dziecko; dodatkowo prowadzone są zajęcia z tematyki fonoholizmu wynikającego często z trudności w relacjach (w 2016r. zrealizowano 52 szkolenia/zajęcia dla 931 uczestników),
- zajęcia psychoedukacyjne dla dzieci dotyczące konstruktywnego rozwiązywania konfliktów, efektywnych sposobów radzenia sobie ze stresem, udzielania sobie poprawnych informacji zwrotnych – tu wykorzystuje się bajko- i filmoterapię, zajęcia

relaksacyjne, mające na celu uczenie dzieci umiejętności obniżania napięcia psychoruchowego (w 2016r. zrealizowano 106 zajęć dla 2343 uczestników),

- zajęcia integrujące uczestników grupy - z wykorzystaniem zabaw psychoruchowych, psychorysunku, a także poprawiające jakość relacji (w 2016r. zrealizowano 64 zajęcia dla 1008 uczestników),
- indywidualne konsultacje z rodzicami/rodzinami w związku z posiadanymi lub obserwowanymi trudnościami w relacjach rodzinnych (w 2016r. zrealizowano 77 konsultacji/porad dla 83 uczestników),
- udzielanie profesjonalnej pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą i pozostającym w rodzinie:
    - w postaci prowadzenia interwencji kryzysowej w sytuacji występowania zjawiska przemocy w rodzinie (29 porad),
    - wsparcie w postaci poradnictwa psychologicznego (20 porad),
    - wsparcie w postaci poradnictwa pedagogicznego (53 porady),

5. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

W strukturze Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Radomsku działa Punkt Interwencji Kryzysowej i Poradnictwo Specjalistyczne, gdzie uzyskują pomoc osoby i rodziny znajdujące się w szeroko rozumianym kryzysie, w tym borykające się z problemem przemocy w rodzinie. Osoba doświadczająca przemocy w rodzinie może liczyć na pomoc: psychologa, pracownika socjalnego i radcy prawnego.

Pomoc psychologiczna polega na:

- zapewnieniu poczucia bezpieczeństwa
- zapewnieniu wsparcia
- ocenie stanu klienta
- określeniu problemu kryzysowego
- przeglądzie i analizie możliwości poradzenia sobie z kryzysem
- opanowaniu problemu kryzysowego.

Do zadań pracownika socjalnego należy udzielenie informacji o możliwościach uzyskania pomocy w różnych instytucjach, ewentualnie pomoc w nawiązaniu kontaktu z innymi instytucjami.

Do zadań radcy prawnego należy:

- porady prawne dla ofiar przemocy
- pomoc w sporządzaniu pozwów do sądu i pism procesowych.

Osoby doświadczające przemocy obejmowane są głównie pomocą psychologa oraz pracownika socjalnego.

Tabela 8. Liczba osób korzystających z pomocy psychologa PCPR.

Lp.	Wyszczególnienie	Lata		
		2014	2015	2016

1.	Liczba osób doświadczających przemocy	11	14	17
2.	Liczba osób stosujących przemoc	0	15	1
3.	Ilość porad udzielonych przez psychologa osobom z problemem przemocy	86	64	67

Źródło: Dane PCPR w Radomsku.

W 2016r. został opracowany i wdrożony Specjalistyczny Program Profilaktyczny w Zakresie Promowania i Wdrażania Prawidłowych Metod Wychowawczych w Stosunku do Dzieci w Rodzinach Zagrożonych Przemocą w Rodzinie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Radomsku na lata 2016-2020. PCPR w ramach tego programu realizowało zajęcia psychoedukacyjne dla rodziców dzieci zagrożonych przemocą w rodzinie. Zajęcia miały na celu podniesienie kompetencji wychowawczych uczestników w kierunku stosowania właściwych metod wychowawczych pozbawionych nacisku i przemocy oraz rozwój umiejętności komunikacyjnych oraz radzenia sobie z trudnymi emocjami. Pedagog oraz psycholog tut. PCPR poprowadzili dwie grupy wyżej wymienionych zajęć. Ośrodki Pomocy Społecznej z terenu powiatu radomszczańskiego zgłosiły do udziału w zajęciach 15 osób. Łącznie udział w zajęciach rozpoczęło 7 osób, z czego 6 osób je ukończyło.

W 2015r. tut. PCPR realizował również zajęcia korekcyjno – edukacyjne dla sprawców przemocy domowej mające na celu:

- zmianę postaw;
- pomoc w nabyciu umiejętności samokontroli;
- zwiększenie wiedzy dotyczącej problemu przemocy;
- zwiększenie świadomości konsekwencji stosowania potencjalnych zachowań przemocowych wobec osób krzywdzonych.

Do udziału w zajęciach korekcyjno – edukacyjnych w 2015r. zostały zgłoszone 42 osoby. Zgłoszenia wpływały z Sądu Rejonowego w Radomsku, Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu powiatu radomszczańskiego, były również zgłoszenia dobrowolne. Następnie procedurę kwalifikacyjną prowadzoną przez psychologa tut. PCPR do udziału w przedmiotowych zajęciach ukończyło 8 osób (7 mężczyzn, 1 kobieta). Udział w programie korekcyjno – edukacyjnym rozpoczęło 5 osób (4 mężczyzn, 1 kobieta). Zajęcia korekcyjno – edukacyjne w 2015r. ukończyły 2 osoby (mężczyźni).

W 2016r. z uwagi na brak osób zadeklarowanych do udziału w ww. zajęciach tut. Centrum nie prowadziło zajęć korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy domowej.

Pracownicy PCPR biorą również udział w posiedzeniach Zespołu Interdyscyplinarnego d/s przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz grup roboczych działających na terenie miasta Radomsko. Praca w zespołach umożliwia pełniejszy i szybszy przepływ informacji, daje rzeczywisty obraz podejmowanych problemów i pozwala na opracowanie skoordynowanego planu pomocy, w którym działania różnych specjalistów się uzupełniają. Wykreowanie wspólnej płaszczyzny pracy dla reprezentantów różnych instytucji

i organizacji zajmujących się pomocą w rodzinie podnosi efektywność ich pracy, przełamuje bariery komunikacyjne oraz podnosi społeczne zaufanie w ich kompetencje.

Rozmiar zjawiska przemocy w rodzinie prawdopodobnie znajduje się na zdecydowanie wyższym poziomie niż wskazują na to dane przedstawiane przez policję oraz pozostałe podmioty zaangażowane w pomoc osobom pokrzywdzonym problemem przemocy w rodzinie. W związku z powyższym wydaje się, iż istotnym zadaniem osób zajmujących się problematyką przemocy powinno być dążenie do podnoszenia świadomości społecznej i zwiększania dostępności profesjonalnej pomocy do takiego stanu, by każda osoba doświadczająca przemocy wiedziała, gdzie może znaleźć wsparcie i była w stanie pozbyć się zahamowań, co do korzystania z przysługujących jej możliwość i praw, a także będzie mogła liczyć na przychylność i zrozumienie ze strony lokalnego środowiska i instytucji, z którymi zdecyduje się nawiązać kontakt.

6. Szpital Powiatowy w Radomsku.

W strukturach szpitala, którego organem prowadzącym jest Powiat Radomszczański, działa Poradnia Leczenia Uzależnień oraz Oddział Dzienny Terapii Uzależnień od Alkoholu. Zakres działań tych komórek organizacyjnych szpitala obejmuje psychoterapię dla osób uzależnionych od alkoholu, wielopłaszczyznową edukację dotyczącą: objawów chorobowych, mechanizmów psychologicznych uzależnienia, skutków somatycznych i psychicznych wynikających z nadużywania alkoholu, udzielanie świadczeń zapobiegawczo-leczniczych, konsultacyjno-edukacyjnych dla członków rodzin, współpracę z grupami samopomocowymi. Ponieważ większości przypadków przemocy w rodzinie towarzyszy nadużywanie alkoholu, działania szpitala przyczyniają się do przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

7. Analiza mocnych i słabych stron mających wpływ na realizację Programu na podstawie analizy SWOT.

Analiza SWOT (jej nazwa pochodzi od angielskich słów: Strengths – mocne strony, Weaknesses – słabe strony, Opportunities – szanse i Threats – zagrożenia) stanowi jedną z najpopularniejszych heurystycznych technik analitycznych, które mają na celu porządkowanie informacji.

Analiza SWOT opiera się na wspólnym usystematyzowaniu posiadanych informacji z danego obszaru, poprzez przyporządkowanie ich do jednej z czterech grup (mocne strony, słabe strony, szanse i zagrożenia). Dzięki takiemu postępowaniu z całego posiadanego zasobu informacji zostają wyodrębnione i zidentyfikowane te, które są istotne strategicznie. W przypadku Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie analiza SWOT stanowi efektywną metodę identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu pomocy społecznej oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją. Pozwala oszacować potencjał, jakim dysponuje powiat radomszczański oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej, będącej adresatem przedmiotowego Programu.

Tabela 9. Analiza SWOT zasobów na terenie powiatu radomszczańskiego w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Przemoc w rodzinie na terenie powiatu radomszczańskiego	
mocne strony	**słabe strony**
• współpraca instytucji, jednostek, podmiotów realizujących działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie; • w każdej Gminie Powiatu działa Zespół Interdyscyplinarny działający w oparciu o procedurę „Niebieskiej Karty", prowadzone jest poradnictwo socjalne, w szeregu gmin również poradnictwo psychologiczne i prawne, podejmowane są interwencje w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie; • powiat prowadzi różne formy pieczy zastępczej i zabezpiecza potrzeby w tym zakresie; • mieszkańcy powiatu mają zapewniony bezpłatny dostęp do pomocy specjalistów (prawnika, psychologa, pedagoga, pracownika socjalnego); • na terenie powiatu działają instytucje i inne podmioty zapewniające terapię i wsparcie dla osób uzależnionych oraz wsparcie dla współuzależnionych; • w szkołach prowadzonych przez Powiat zatrudnieni są pedagodzy szkolni lub/i psychologowie; • placówki oświatowe realizują działania profilaktyczne w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej (edukacja, psychoterapię, poradnictwo); • sprawcy przemocy mogą uczestniczyć w zajęciach korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy; • coroczne prowadzone jest monitorowanie występowania zjawiska przemocy na terenie powiatu radomszczańskiego; • wszystkie gminy powiatu dysponują zasobami kadrowymi przygotowanymi do pracy z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie; • osoby z terenu powiatu dotknięte problemem przemocy w rodzinie mają możliwość skorzystania z bezpłatnego poradnictwa psychologicznego i prawnego; • osoby z terenu powiatu dotknięte	• brak na terenie powiatu radomszczańskiego całodobowego ośrodka udzielającego kompleksowego wsparcia dla osób pokrzywdzonych problemem przemocy w rodzinie, tj. Ośrodka Interwencji Kryzysowej bądź Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie; • brak specjalistów na terenie posiadających uprawnienia do prowadzenia zajęć korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w Rodzinie, • cykliczność prowadzenia programów korekcyjno edukacyjnych wynikająca z niewielkiej liczby osób zgłaszających się udziału w programie,

przemocą w rodzinie mają możliwość skorzystania z oferty organizacji pozarządowych działających na ich rzecz.	
szanse	**zagrożenia**
• otwartość wszystkich służb na terenie powiatu do podejmowania współpracy i działań mających na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie; • możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych na realizację zajęć edukacyjnych dla sprawców przemocy; • prowadzone na terenie powiatu poradnictwo specjalistyczne oraz podejmowane interwencje przyczyniają się do zmiany zachowań osób pokrzywdzonych i sprawców przemocy w rodzinie;	• problem przemocy w rodzinie dotyczy znacznie większej liczby osób aniżeli wynika to ze statystyk; • brak możliwości udzielenia pomocy ofiarom przemocy w rodzinie w formie zapewnienia miejsca w OIK lub Ośrodku Wsparcia dla Ofiar Przemocy; • powielanie nieakceptowanych społecznie form rozwiązywania problemów/konfliktów przez osoby opuszczające pieczę zastępczą;

Analiza mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie powiatu radomszczańskiego ukazuje, iż na terenie powiatu funkcjonuje szereg instytucji i innych podmiotów dysponujących zasobami kadrowymi w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, których działania przyczyniają się do zmiany postaw i zachowań osób dotkniętych problemem przemocy oraz osób stosujących przemoc w rodzinie. Znaczącą trudnością w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie stanowi brak na terenie powiatu całodobowego ośrodka udzielającego kompleksowego wsparcia osobom pokrzywdzonym problemem przemocy. Wskazane jest dalsze rozszerzanie dostępności bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego, szczególnie w zakresie terapii rodzinnej.

IV. Założenia systemu przeciwdziałania przemocy w Rodzinie.

MISJA PROGRAMU

Poprawa stanu bezpieczeństwa życia codziennego na terenie powiatu radomszczańskiego w kierunku ograniczenia rozmiarów zjawiska przemocy w rodzinie i zwiększenia skuteczności udzielanej pomocy.

1. Zadania powiatu w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie pozostaje w zgodzie z Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, który wraz z Ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie wskazuje zadania do realizacji dla samorządów oraz źródła finansowania.

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie do zadań powiatu należy między innymi:

- opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy oraz ochrony ofiar przemocy;
- opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym, mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia.

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy między innymi:

- tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
- opracowanie i realizacja programu korekcyjno – edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

2. Cele, działania oraz zakładane rezultaty programu.

CEL STRATEGICZNY PROGRAMU:

Ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie na terenie powiatu radomszczaoskiego, zwiokszenie dostpnoci i skutecznoci profesjonalnej pomocy oraz ochrona ofiar przemocy w rodzinie.

Sposobem na osiągnięcie celu strategicznego programu jest realizacja celów szczegółowych.

CELE SZCZEGÓŁOWE PROGRAMU:

1. **Rozpoznanie rozmiarów przemocy w rodzinie w powiecie radomszczańskim.**
2. **Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej mieszkańców powiatu radomszczańskiego na temat zjawiska przemocy i możliwości uzyskania pomocy.**
3. **Tworzenie organizacyjnych i kadrowych warunków do udzielania profesjonalnej pomocy ofiarom przemocy przez instytucje i organizacje działające w obszarze przeciwdziałania przemocy oraz ochrony ofiar przemocy.**
4. **Zwiększanie skuteczności zadań, realizowanych przez instytucje i organizacje zajmujące się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, monitorowanie zjawiska występowania przemocy w rodzinie w powiecie radomszczańskim.**
5. **Zapobieganie kolejnym aktom przemocy w rodzinie.**
6. **Zwiększanie skuteczności interwencji wobec osób stosujących przemoc w rodzinie – edukacja sprawców.**

Zakładane rezultaty realizacji programu:

- zmniejszenie skali zjawiska przemocy w powiecie radomszczańskim, w tym interwencji Policji w środowiskach rodzinnych;
- zmiana postaw społecznych wobec zjawiska przemocy;

- wzrost dostępności i skuteczności pomocy dla ofiar przemocy;
- wzrost wiedzy społeczności lokalnej o zjawisku przemocy oraz miejsc udzielających wsparcia w radzeniu sobie z sytuacjami kryzysowymi;
- zatrzymanie procesu przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie liczby sprawców przemocy w rodzinie;
- rozwój współpracy interdyscyplinarnej;
- wzrost poziomu wiedzy i umiejętności dzieci i młodzieży w zakresie radzenia sobie ze stresem i agresją;
- wzrost poziomu wiedzy rodziców na temat metod wychowawczych bez użycia przemocy;
- wzrost liczby osób profesjonalnie pomagających sprawcom przemocy;
- edukacja sprawców przemocy.

Realizatorzy:

Powiatowy Program będzie realizowany we współpracy z lokalnymi samorządami, instytucjami, organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami zajmującymi się sprawami rodziny w ramach bieżących zadań, prowadzonych przez realizatorów poszczególnych działań, tj.:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie;
- Poradnia Psychologiczno –Pedagogiczna, szkoły prowadzone przez samorząd powiatowy;
- Komenda Powiatowa Policji.

Koordynatorem realizacji Powiatowego Programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Radomsku.

Partnerzy w realizacji:

- Ośrodki Pomocy Społecznej;
- Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Zespoły Interdyscyplinarne do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
- Sąd Rejonowy;
- Prokuratura Rejonowa;
- Szpital Powiatowy;
- Placówki Służby Zdrowia;
- Organizacje Pozarządowe.

Adresaci programu:

a) osoby doświadczające przemocy w rodzinie w tym:
   - dzieci;
   - współmałżonkowie lub partnerzy w związku;
   - osoby starsze;
   - osoby niepełnosprawne;

b) osoby stosujące przemoc w rodzinie;

c) świadkowie przemocy w rodzinie;

d) instytucje zajmujące się przemocą w rodzinie;
e) organizacje pozarządowe;
f) społeczność lokalna.

Zapewnienie maksymalnej skuteczności realizacji celów zawartych w programie wymaga podjęcia czterech kierunków działań skierowanych do różnych odbiorców:

- **działania uprzedzające** – diagnoza problemu, informacja o problemie oraz edukacja gdzie uzyskać pomoc skierowaną do ogółu społeczności lokalnej;
- **działania interwencyjne** – interwencja w kryzysie, w ramach oddziaływań psychologicznych, skierowana do ofiar przemocy domowej oraz działania terapeutyczne skierowane do sprawców przemocy domowej;
- **działania wspierające** – psychologiczne, prawne kierowane do ofiar przemocy w rodzinie;
- **działania korekcyjno – edukacyjne** skierowane do grupy sprawców przemocy.

3. Działania uprzedzające

CEL 1. Rozpoznanie rozmiarów przemocy w rodzinie w powiecie radomszczańskim.

Zadanie 1.Diagnozowanie zjawiska przemocy w celu określenia jego rozmiarów na terenie powiatu radomszczańskiego oraz określenie typu i skuteczności udzielanej pomocy.

Działania do realizacji:

- zbieranie raz w roku danych na temat rozmiarów zjawiska przemocy w rodzinie na terenie powiatu radomszczańskiego z podziałem na: identyfikację ofiar oraz sprawców;
- informowanie społeczności powiatu radomszczańskiego o skutkach przemocy w rodzinie, promowanie treści obalających mity i stereotypy usprawiedliwiające stosowanie przemocy.

CEL 2. Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej mieszkańców powiatu radomszczańskiego na temat zjawiska przemocy i możliwości uzyskania pomocy.

Zadanie 1. Przekazywanie społeczności lokalnej informacji o instytucjach i miejscach udzielających wsparcia osobom doświadczającym przemocy.

Działania do realizacji:

- organizowanie akcji informacyjnej w budynkach użyteczności publicznej w postaci broszur, ulotek, plakatów dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie;
- organizowanie lokalnych kampanii społecznych mających na celu promowanie treści obalających mity i stereotypy na temat przemocy;
- udostępnienie informatora o instytucjach udzielających pomocy.

Zadanie 2 Edukacja rodziców, nauczycieli oraz dzieci i młodzieży w zakresie psychologii konfliktów, sposobów radzenia sobie ze stresem i agresją swoją i rówieśników.

Działania do realizacji:

- psychoedukacja rodziców na terenie szkół i przedszkoli na temat właściwych metod wychowawczych oraz komunikacji z dzieckiem;
- szkolenia rad pedagogicznych w szkołach w zakresie rozpoznawania i interweniowania w sytuacji kryzysowej dla dziecka/ucznia;
- zajęcia psychoedukacyjne dla uczniów na temat konstruktywnego rozwiązywania konfliktów, radzenia sobie z agresją – kształtowanie asertywności;
- zajęcia grupowe dla uczniów – Trening Zastępowania Agresji;
- doradztwo i poradnictwo rodzinne.

Realizatorzy działań:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie;
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, szkoły prowadzone przez samorząd powiatowy.

Partnerzy w realizacji:

- Ośrodki Pomocy Społecznej;
- Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Organizacje pozarządowe.

4. Działania interwencyjne

CEL 3. Tworzenie organizacyjnych i kadrowych warunków do udzielania profesjonalnej pomocy ofiarom przemocy przez instytucje i organizacje działające w obszarze przeciwdziałania przemocy oraz ochrony ofiar przemocy.

Zadanie 1. Udzielanie profesjonalnej pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą i pozostającym w rodzinie, w dotychczasowym miejscu zamieszkania lub pobytu.

Działania do realizacji:

- prowadzenie interwencji kryzysowej i uruchamianie procedury „Niebieskiej Karty";
- udzielanie wsparcia w postaci poradnictwa psychologicznego;
- udzielanie wsparcia w postaci poradnictwa prawnego;
- udzielanie wsparcia w postaci poradnictwa pedagogicznego;
- udzielanie wsparcia w postaci pracy socjalnej;
- udzielanie wsparcia w postaci aktywizacji zawodowej;
- inicjowanie grup wsparcia dla osób dotkniętych problemem przemocy w rodzinie.

Zadanie 2. Zapewnienie bezpiecznego schronienia osobom i rodzinom doświadczającym przemocy, zmuszonych do opuszczenia miejsca dotychczasowego zamieszkania lub pobytu.

Działania do realizacji:

- współpraca ze stowarzyszeniami w celu zapewnienia ofiarom przemocy miejsc tymczasowego pobytu;
- poradnictwo specjalistyczne;
- pomoc socjalna.

Zadanie 3. Podejmowanie właściwych działań w stosunku do sprawców przemocy w celu zwiększenia zakresu bezpieczeństwa osoby krzywdzonej.

Działania do realizacji:

- izolacja sprawcy przemocy od osoby pokrzywdzonej;
- zakaz kontaktowania się z osobą pokrzywdzoną;
- nakaz opuszczenia lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z osobą pokrzywdzoną.

Realizatorzy działań:

- Komenda Powiatowa Policji;
- Prokuratura Rejonowa;
- Sąd Rejonowy;
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie;
- Ośrodki Pomocy Społecznej;
- Organizacje pozarządowe;
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna;
- Zespoły Interdyscyplinarne do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

CEL 4. Zwiększanie skuteczności działań realizowanych przez instytucje i organizacje działające w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie, monitorowanie zjawiska występowania przemocy w rodzinie w powiecie radomszczańskim.

Zadanie 1. Doskonalenie kadr zawodowych pracujących na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Działania do realizacji:

- organizacja szkoleń/konferencji/debat na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- organizacja wsparcia specjalistycznego dla kadry socjalnej.

Zadanie 2. Analiza zjawisk sprzyjających występowaniu przemocy w rodzinie.

Działania do realizacji:

- monitorowanie zjawiska przemocy w rodzinie;
- ewidencja zgłoszeń Policji i innych instytucji o występowaniu przemocy w rodzinie;
- prowadzenie rejestru udzielanych porad i wsparcia w zakresie przemocy w rodzinie.

Realizatorzy:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Radomsku;
- Komenda Powiatowa Policji.

Partnerzy:

- Ośrodki Pomocy Społecznej;
- Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Zespoły Interdyscyplinarne do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
- Sąd Rejonowy;
- Prokuratura Rejonowa;
- Poradnia Psychologiczno –Pedagogiczna w Radomsku.

5. Działania wspierające

CEL 5. Zapobieganie kolejnym aktom przemocy w rodzinie.

Zadanie 1. Wzmacnianie osób pokrzywdzonych przemocą w rodzinie w przezwyciężaniu sytuacji kryzysowej.

Działania do realizacji:

- zapewnienie bezpłatnego dostępu do specjalistycznego poradnictwa psychologicznego, prawnego, socjalnego;
- wspólna realizacja działań mających na celu ochronę ofiar przemocy przy współpracy policji i prokuratury w ramach zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych;
- zapewnienia ofiarom przemocy tymczasowego schronienia w ośrodkach wsparcia;
- opracowywanie i realizacja programów terapeutycznych i ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- tworzenie warunków dla rozwoju grup samopomocowych.

6. Działania korekcyjno-edukacyjne skierowane do sprawców przemocy domowej.

CEL 6. Zwiększanie skuteczności interwencji wobec osób stosujących przemoc w rodzinie - edukacja sprawców.

Zadanie 1. Tworzenie warunków do zmiany postaw, nabycia umiejętności samokontroli, zwiększenia wiedzy dotyczącej problemu przemocy oraz świadomości stosowanych zachowań przemocowych.

Działania do realizacji:

- realizacja programów korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie;

- prowadzenie specjalistycznego poradnictwa psychologicznego, rodzinnego, socjalnego, prawnego.

Realizatorzy działań:
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Radomsku.

Partnerzy:
- Sąd Rejonowy;
- Ośrodki Pomocy Społecznej;
- Zespoły Interdyscyplinarne do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

V. Harmonogram działań realizowanych w ramach Programu i wskaźniki ich osiągnięcia

Tabela nr 10. Harmonogram działań w ramach Programu i wskaźniki osiągnięcia celów

Cel szczegółowy	Planowane działania	Wskaźnik osiągnięcia celu	Termin realizacji	Jednostka odpowiedzialna
1.Rozpoznanie rozmiarów przemocy w powiecie radomszczańskim	Opracowywanie diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie na terenie powiatu radomszczańskiego na podstawie corocznie zbieranych danych na temat rozmiarów zjawiska przemocy w rodzinie	Liczba opracowanych diagnoz	2018 2019 2020 2021	PCPR Radomsko przy współpracy OPS-ów, Komendy Powiatowa Policji, Sąd Rejonowy, Prokuratury Rejonowej, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, GKRPA, Szkół prowadzone przez samorząd powiatowy
2.Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej mieszkańców powiatu radomszczańskiego na temat zjawiska przemocy i możliwości uzyskania pomocy.	Przekazywanie społeczności lokalnej informacji o instytucjach i miejscach udzielających wsparcia osobom doświadczającym przemocy	Liczba udostępnionych ulotek, broszur, plakatów dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie, Liczba przeprowadzonych kampanii z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	Zadania ciągłe	PCPR Radomsko, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Szkoły prowadzone przez samorząd powiatowy, OPS-y

	Edukacja rodziców, nauczycieli oraz dzieci i młodzieży w zakresie psychologii konfliktów, sposobów radzenia sobie ze stresem i agresją swoją i rówieśników	Liczba przeprowadzonych szkoleń dla rodziców na temat właściwych metod wychowawczych oraz komunikacji z dzieckiem. Liczba przeprowadzonych szkoleń rad pedagogicznych w szkołach w zakresie rozpoznawania i interweniowania w sytuacji kryzysowej dla dziecka/ucznia Liczba przeprowadzonych zajęć psychoedukacyjnych dla uczniów na temat konstruktywnego rozwiązywania konfliktów, radzenia sobie z agresją Liczba zrealizowanych zajęć grupowych dla uczniów – Trening Zastępowania Agresji Liczba porad udzielonych rodzicom w zakresie stosowania właściwych metod wychowawczych	Działania ciągłe	PCPR Radomsko, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Szkoły prowadzone przez samorząd powiatowy

3. Tworzenie organizacyjnych i kadrowych warunków do udzielania profesjonalnej pomocy ofiarom przemocy przez instytucje i organizacje działające w obszarze przeciwdziałania przemocy oraz ochrony ofiar przemocy	Udzielanie profesjonalnej pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą i pozostającym w rodzinie, w dotychczasowym miejscu zamieszkania lub pobytu	Liczba „Niebieskich Kart" założonych przez policję Liczba „Niebieskich Kart" założonych przez OPS-y i PCPR Liczba udzielonych porad psychologicznych Liczba udzielonych porad prawnych Liczba udzielonych porad pedagogicznych Liczba udzielonego wsparcia w ramach pracy socjalnej Liczba udzielonego wsparcia w ramach aktywizacji zawodowej Liczba osób biorących udziału w grupach wsparcia dla osób dotkniętych problemem przemocy w rodzinie	Działania ciągłe	PCPR Radomsko, KPP Radomsko, OPS-y, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna,
	Zapewnienie bezpiecznego schronienia osobom i rodzinom doświadczającym przemocy, zmuszonych do opuszczenia miejsca dotychczasowego zamieszkania lub pobytu również, jak również w DPS-ch dla osób starszych	Liczba osób, którym zapewniono bezpieczne schronienie Liczba sprawców, wobec których zastosowano środek w postaci izolacji od osoby pokrzywdzonej Liczba sprawców, wobec których zastosowano środek w postaci zakazu kontaktowania się z		PCPR, OPS-y, Sąd Rejonowy

	Podejmowanie właściwych działań w stosunku do sprawców przemocy w celu zwiększenia zakresu bezpieczeństwa osoby krzywdzonej	osobą pokrzywdzoną Liczba sprawców, wobec których zastosowano nakaz opuszczenia lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z osobą pokrzywdzoną		
4. Zwiększanie skuteczności działań realizowanych przez instytucje i organizacje działające w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie, monitorowanie zjawiska występowania przemocy w rodzinie w powiecie radomszczańskim	Doskonalenie kadr zawodowych pracujących na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie	Liczba przeprowadzonych szkoleń/konferencji/ debat na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie Liczba uczestników ww. szkoleń/ /konferencji/debat Liczba osób korzystających ze wsparcia specjalistycznego dla kadry socjalnej – superwizja	Działania ciągłe	PCPR Radomsko, OPS-y, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Szkoły prowadzone przez samorząd powiatowy
	Analiza zjawisk sprzyjających występowaniu przemocy w rodzinie	Coroczne monitorowanie zjawisk współwystępujących z przemocą w rodzinie	2018 2019 2020 2021	PCPR, OPS-y, Zespoły Interdyscyplinarne, GKRPA, Komenda Powiatowa Policji
5. Zapobieganie kolejnym aktom przemocy w rodzinie	Wzmacnianie osób pokrzywdzonych przemocą w rodzinie w przezwyciężaniu sytuacji kryzysowej	Liczba osób pokrzywdzonych przemocą w rodzinie korzystających z bezpłatnego poradnictwa psychologicznego, prawnego,	Działania ciągłe	PCPR, OPS-y, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Organizacje pozarządowe

		socjalnego		
		Liczba osób pokrzywdzonych przemocą w rodzinie, które skorzystały z tymczasowego schronienia w ośrodkach wsparcia Liczba opracowanych programów terapeutycznych i ochrony ofiar przemocy w rodzinie Liczba funkcjonujących grup samopomocowych osób dotkniętych problemem przemocy w rodzinie		
6. Zwiększanie skuteczności interwencji wobec osób stosujących przemoc w rodzinie – edukacja sprawców	Tworzenie warunków do zmiany postaw, nabycia umiejętności samokontroli, zwiększenia wiedzy dotyczącej problemu przemocy oraz świadomości stosowanych zachowań przemocowych	Liczba zrealizowanych programów korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie – liczba uczestników. Liczba uczestników zajęć korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy.	Działania ciągłe	PCPR, Sąd Rejonowy, OPS-y

VI. Źródła finansowania Programu.

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2017-2021 będzie finansowany z następujących źródeł:

- środki z budżetu państwa;
- środki z budżetu Powiatu Radomszczańskiego;
- środki własne realizatorów Programu.

VII. Monitoring i ewaluacja.

Monitorowanie oraz ewaluacja Programu będzie odbywać się w oparciu o wskaźniki realizacji osiągnięcia zaplanowanych celów. Monitoring Programu będzie realizowany na podstawie sprawozdawczości podmiotów zaangażowanych w jego realizację. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Radomsku przedstawiać będzie Radzie Powiatu Radomszczańskiego informację z realizacji Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w ramach corocznego sprawozdania z działalności PCPR.

PRZEWODNICZĄCY
Rady Powiatu
Radomszczańskiego
mgr Jacek Cieciora